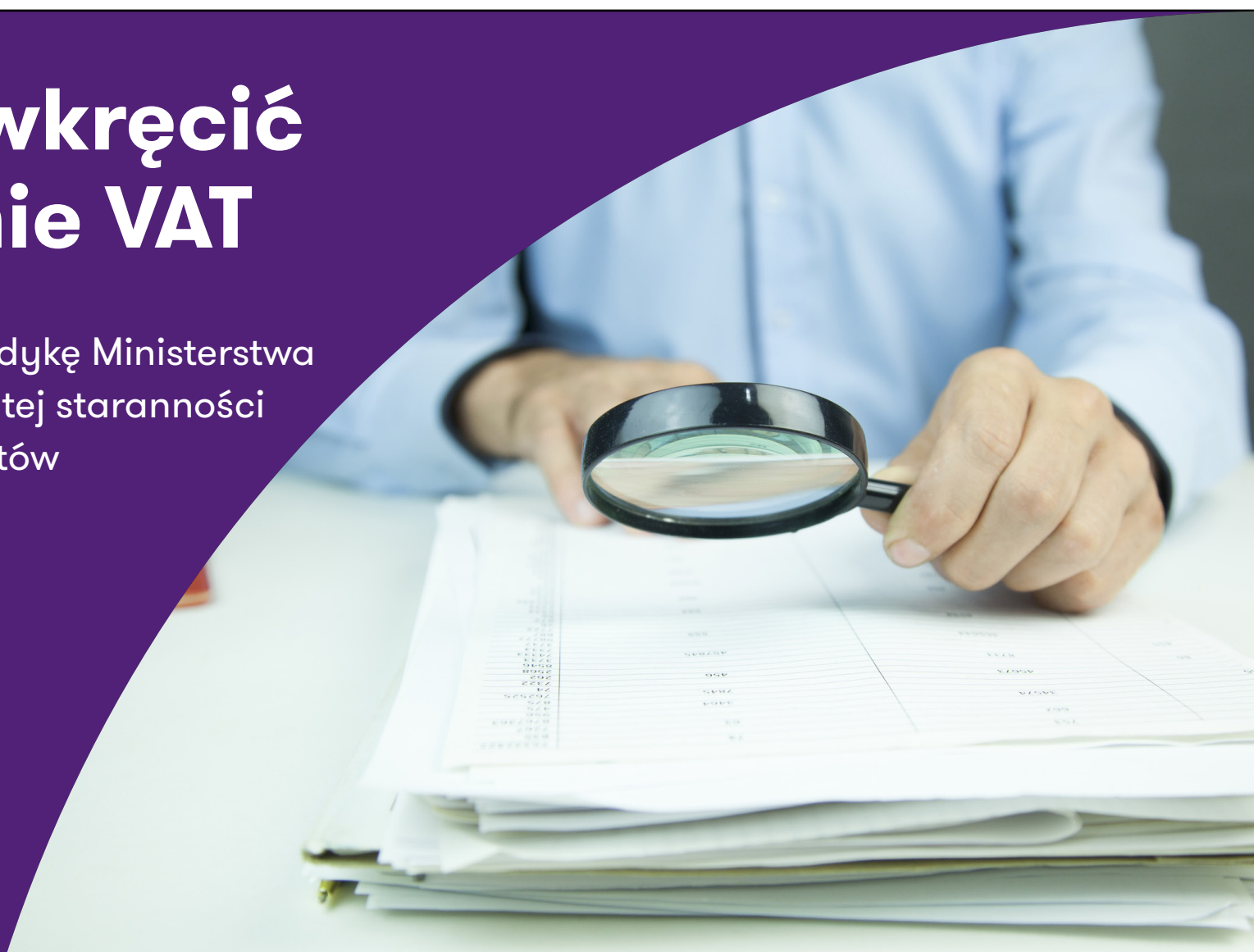

Nie daj się wkręcić w wyłudzenie VAT

Jak czytać i stosować metodykę Ministerstwa
Finansów dotyczącą należytej staranności
w weryfikowaniu kontrahentów

Spis treści

Wstęp	03
Kontekst wprowadzenia metodyki	04
• Tylko przezorni mają prawo odliczyć VAT	05
• Kontrowersyjne działania organów podatkowych	06
• Przed opublikowaniem Metodyki podatnicy nie wiedzieli kogo i jak weryfikować	07
• Konsultacje społeczne projektu Metodyki	08
• Struktura Metodyki	09
Co daje Metodyka?	10
1. Metodyka skierowana do organów podatkowych	11
2. Odpowiedzialność tylko za siebie	12
3. Brak obligatoryjności	13
4. Tylko w transakcjach krajowych	14
5. Wykaz czynności sprawdzających	15
6. Przestanki alarmowe	16
7. Weryfikacja uproszczona	17
Przykłady	18
Jak zachowywać należyłą staranność?	20
• Trzy drogi udowodnienia staranności	21
• Split payment daje ochronę	22
• Polityka należytej staranności	23
Komentarz eksperta	24

Wstęp

W ostatnich latach głośno było o sytuacjach, w których uczciwy podatnik karany był przez ograny podatkowe za to, że nabył towary od podmiotu, który – jak się okazało – wyłudzał VAT. Fiskus tłumaczył, że skoro oszusta nie da się znaleźć, to obowiązek zapłaty podatku spoczywa na nabywcy, nawet jeśli działał w dobrej wierze. Podatnik ten nie dochował bowiem należytej staranności przy weryfikacji kontrahenta.

Aby wyjaśnić, czym jest owa „należyta staranność” Ministerstwo Finansów opublikowało metodykę podatkową „Metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych” (1).

Metodyka ta przedstawiają okoliczności, w których organ podatkowy może zakwestionować dochowanie należytej staranności, a w konsekwencji zakwestionować prawo do odliczenia VAT. Czyli wskazują typowe okoliczności, na jakie powinien zwracać szczególną uwagę nabywca towarów, aby wykluczyć ryzyko nabycia towarów wykorzystywanych do oszustwa lub nadużycia VAT.

W niniejszej publikacji omawiamy i komentujemy tą metodykę oraz podpowiadamy, jak w ich świetle powinien zachowywać się podatnik przy weryfikacji kontrahenta.

Życzymy przyjemnej lektury.

Arkadiusz Łagowski
Menedżer
Zespół Doradztwa Podatkowego
Grant Thornton

[1] https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosc/ministerstwo-finansow2/-/asset_publisher/M1vU/content/final-konsultacji-spoecznych-ws-nalezyczej-starannosci

Część I: Kontekst wprowadzenia Metodyki

Tylko przezorni mają prawo odliczać VAT

Co do zasady, podatnikowi wykorzystującemu towary w prowadzonej działalności przysługuje prawo do odliczenia VAT. Prawo do odliczenia VAT może zostać jednak zakwestionowane, gdy nabywca towaru wiedział lub mógł wiedzieć, że uczestniczy w transakcji związanej z oszustwem lub nadużyciem w zakresie VAT.

Aby zachować należyłą staranność i prawo do odliczenia VAT, nabywca powinien podjąć **działania, których racjonalnie można by od niego oczekiwać, których dokonanie pozwoliłoby zidentyfikować, że transakcja ma na celu oszustwo.**

Odmowa prawa do odliczenia VAT jest w takiej sytuacji zgodna z celami Dyrektywy VAT UE, co potwierdza orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, polskich sądów administracyjnych oraz praktyka organów podatkowych. [2]

[2] m. in. wyrok TSUE w sprawie C-285/11 Bonik, pkt 35, w sprawie C-18/13 Maks Pen, pkt 26.

Kontrowersyjne działania organów podatkowych

W ciągu kilku ostatnich lat, wielu uczciwych podatników zostało uwikłanych w tzw. karuzele VAT-owskie, czyli przestępcze działania mające na celu wyłudzenie VAT. Podatnicy nie mieli świadomości, że uczestniczą w oszustwie i że sprzedawcy nabywanych przez nich towarów nie wpłacą do budżetu VAT wynikającego z faktur.

Często okazuje się, że przestępcy nie posiadają na terytorium kraju żadnego majątku. Niektóre organy podatkowe podejmują zatem działania, aby przerzucić ciężar ekonomiczny wyłudzonego VAT na uczciwych podatników, zarzucając im brak przezorności i staranności w doborze kontrahentów, w związku z zakupem towaru poniżej ceny rynkowej, czy też nabyciem towaru od podmiotu nieposiadającego strony internetowej, magazynów, czy też „odpowiedniego” kapitału zakładowego.

Przed wydaniem metodyki podatnicy nie mieli instrukcji w jaki sposób weryfikować kontrahentów, praktyka organów podatkowych również nie była ujednocziona, trudno było zatem bronić się przed arbitralnym działaniem, które doprowadziło do upadku wiele uczciwych firm.

Przed opublikowaniem Metodyki podatkicy nie wiedzieli kogo i jak weryfikować

Często mnożyły się kontrowersyjne zarzuty, np. zarzut braku posiadania podpisanego przez sprzedawcę oświadczenia, wskazującego, że... transakcja nie jest wykorzystywana do wyłudzenia VAT (co trudno zrozumieć, ponieważ mało prawdopodobne jest, żeby oszust takiego oświadczenia nie podpisał).

W odpowiedzi na interpelację poselską nr 14059 z dnia 8 sierpnia 2017 r. (sygn. DPP1.054.11.2017), ograniczono się do wymienienia „podstawowych czynności”, które przedsiębiorca może dokonać przy weryfikacji kontrahenta. Zalecano wiele kontrowersyjnych czynności, których wykonanie i tak nie dawało ochrony, np.:

„Zabezpieczyć się poprzez żądanie pisemnego zobowiązania się kontrahenta, że towar, który będzie sprzedawany, nie pochodzi z przestępstwa, i że nie był przedmiotem obrotu w ramach karuzeli podatkowej — oraz, że kontrahent nie uczestniczy i nie bierze udziału w oszustwie podatkowym.”

Konsultacje społeczne projektu Metodyki

Dlatego Ministerstwo Finansów postanowiło pomóc podatnikom i uporządkować tę sytuację. 30 czerwca 2017 r. rozpoczęły się konsultacje podatkowe w sprawie listy przesłanek należytej staranności po stronie nabywcy w transakcjach krajowych w kontekście prawa do odliczenia podatku naliczonego.

Zebrano 65 opinii od osób indywidualnych, firm oraz środowisk biznesowych.

Do drugiego etapu zostało zaproszonych 12 organizacji biznesowych, w tym Rada Podatkowa Konfederacji Lewiatan. Przedstawicielem Rady w konsultacjach był Arkadiusz Łagowski z Grant Thornton.

Konsultacje skończyły się 25 kwietnia 2018 r. opublikowaniem metodyki: “Metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych”

Struktura Metodyki

Metodyka “Metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych” składa się z Preambuły, w której wyjaśniony jest cel opracowania dokumentu, a także czterech rozdziałów, w których opisane są zalecane kroki, mające na celu zminimalizowanie ryzyka wzięcia udziału w oszustwie podatkowym.

1. PREAMBUŁA

po co i kiedy weryfikować
kontrahentów

2. ZALECENIA – NOWI KONTRAHENCI

1. Weryfikacja kontrahenta (formalna)
2. Weryfikacja transakcji (okoliczności)

3. ZALECENIA – STALI KONTRAHENCI

1. Weryfikacja kontrahenta (formalna)
2. Weryfikacja transakcji (okoliczności)

5. SPLIT PAYMENT

Część II: Co daje Metodyka?

1. Metodyka skierowana do organów podatkowych

„Prezentowaną „Metodykę” kieruję do Krajowej Administracji Skarbowej.

Jest to zbiór wskazówek pomocnych urzędnikom skarbowym w ocenie dochowania należytej staranności w VAT przez przedsiębiorców.

Dokument powstał we współpracy ze stroną społeczną. To także swoisty „drogowskaz” dla przedsiębiorców, wskazujący czym w ocenie należytej staranności kierują się urzędnicy.”

prof. Teresa Czerwińska, Minister Finansów

2. Odpowiedzialność tylko za siebie

Metodyka zawiera również potwierdzenie, że nabywca powinien weryfikować tylko bezpośredniego kontrahenta. Nie odpowiada natomiast za wyłudzenia dokonane przez oszusta na poprzednich etapach karuzeli.

Cytat z Metodyki:

„Co do zasady, dla dochowania należytej staranności podatnik powinien zweryfikować swojego kontrahenta, czyli dostawcę towaru i okoliczności transakcji z nim zawieranej.”

Do tej pory organy podatkowe kwestionowały odliczenie VAT, gdy nabywca towaru nie zweryfikował również podatników na wcześniejszym etapie, czyli tych od których dostawca zakupił towar.

3. Brak obligatoryjności

Stosowanie Metodyki jest dla wszystkich podatników dobrowolne. Podatnik może – jeśli chce mieć ochronę – stosować się do zaleceń MF, ale nie musi.

Cytat z Metodyki:

„Należy stwierdzić, iż niepodjęcie tych działań także nie powoduje automatycznie utraty prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT. W przypadku kwestionowania rozliczeń w podatku VAT, podatnik może wykazywać, że dochował należytej staranności przy zawieraniu transakcji w dowolny inny sposób.

Należy podkreślić, że wyłudzenia VAT mają miejsce najczęściej w przypadku transakcji większej skali, dlatego też wskazane w Metodyce okoliczności powinny być stosowane z uwzględnieniem wartości transakcji.”

4.

Tylko w transakcjach krajowych

Metodyka dotyczy zatem przesłanek dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych, czyli relacji z dostawcą towaru i okoliczności transakcji z nim zawieranej.

5. Wykaz czynności sprawdzających

W Metodycie wskazano, w jakich bazach i w jaki sposób weryfikować kontrahenta pod względem formalnym.

MF sugeruje przeprowadzenie minimum pięciu czynności sprawdzających:

1. Weryfikacja kontrahenta w Krajowym Rejestrze Sądowym („KRS”) lub Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej („CEIDG”);
2. „Sprawdzenie statusu podmiotu VAT” na stronie MF;
3. Weryfikacja kontrahenta w wykazie podmiotów wykreślonych/ niezarejestrowanych dla celów VAT;
4. Weryfikacja wymaganych koncesji i zezwoleń dotyczących towarów oferowanych przez kontrahenta;
5. Weryfikacja umocowania przedstawicieli kontrahenta do jego reprezentowania.

6. Przesłanki alarmowe

Metodyka wskazuje również listę przesłanek (okoliczności transakcji), które powinny budzić uwagę podatnika:

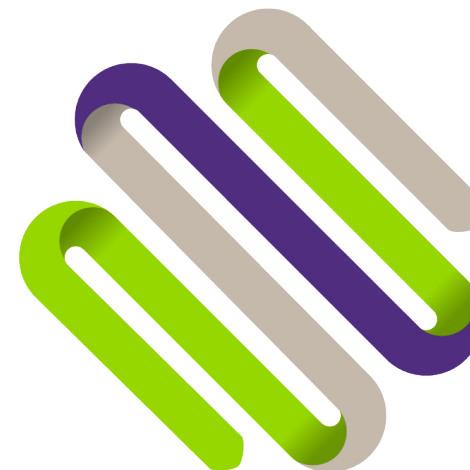
- I Kontrahent proponuje zawarcie transakcji na warunkach odwróconej płatności.
- II Kontrahent wymaga od podatnika płatności gotówką albo proponuje obniżenie ceny w przypadku płatności gotówką (albo cesji wierzytelności) – w przypadku, gdy wartość transakcji przekracza 15 000 zł.
- III Kontrahent wymaga, aby podatnik zapłacił za towar przelewem na dwa odrębne rachunki bankowe, rachunek podmiotu trzeciego lub rachunek zagraniczny.
- IV Cena towaru oferowanego podatnikowi przez kontrahenta znacząco odbiega od ceny rynkowej – bez ekonomicznego uzasadnienia.
- V Kontrahent oferuje – bez ekonomicznego uzasadnienia – towary, które należą do innej branży niż ta, w której działa ten podmiot i których dotychczas podatnik od niego nie kupował.
- VI Kontakt z kontrahentem lub osobą go reprezentującą nie jest odpowiedni dla okoliczności danej transakcji.
- VII Kontrahent posiada siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności gospodarczej pod adresem, pod którym brak jest oznak prowadzenia działalności gospodarczej.
- VIII Wymagany przez kontrahenta od podatnika termin płatności jest krótszy niż standardowy termin płatności oferowany przez innych dostawców z tej samej branży bez ekonomicznego uzasadnienia.
- IX Kontrahent proponuje zawarcie transakcji na warunkach znacznie odbiegających od tych, które uznawane są w danej branży za gwarantujące bezpieczeństwo obrotu.
- X Kontrahent dostarcza towary niezgodne z wymaganiami jakościowymi określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.
- XI Transakcja pomiędzy podatnikiem a kontrahentem nie jest udokumentowana umową, zamówieniem lub innym potwierdzeniem warunków tej transakcji.
- XII Kontrahent będący spółką kapitałową dysponuje kapitałem zakładowym niewspółmiernie niskim w stosunku do okoliczności transakcji.
- XIII Kontrahent nie posiada zaplecza organizacyjno-technicznego odpowiedniego do rodzaju i skali prowadzonej działalności gospodarczej.
- XIV W przypadku, gdy jest to przyjęte w danej branży, kontrahent nie dysponuje stroną internetową (lub w mediach społecznościowych) z informacjami odpowiednimi do skali prowadzonej działalności.

7. Weryfikacja uproszczona

W przypadku, w której podatnik realizuje transakcję ze stałym kontrahentem (w oparciu o regularną, udokumentowaną współpracę), podatnik może zastosować tzw. uproszczoną weryfikację, zakładającą mniej formalności. Przytoczona na poprzednich dwóch stronach lista przesłanek alarmowych NIE ZAWIERA wówczas następujących punktów:

- I Kontakt z kontrahentem lub osobą go reprezentującą nie jest odpowiedni dla okoliczności danej transakcji.
- II Kontrahent posiada siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności gospodarczej pod adresem, pod którym brak jest oznak prowadzenia działalności gospodarczej.
- III Kontrahent będący spółką kapitałową dysponuje kapitałem zakładowym niewspółmiernie niskim w stosunku do okoliczności transakcji
- IV Kontrahent nie posiada zaplecza organizacyjno-technicznego odpowiedniego do rodzaju i skali prowadzonej działalności gospodarczej.
- V W przypadku, gdy jest to przyjęte w danej branży, kontrahent nie dysponuje stroną internetową (lub w mediach społecznościowych) z informacjami odpowiednimi do skali prowadzonej działalności.

Przykład A: Niska cena

Cena towaru oferowanego podatnikowi przez kontrahenta znacząco odbiega od ceny rynkowej – bez ekonomicznego uzasadnienia.

Cytat z Metodyki:

„Wśród okoliczności, które mogą wskazywać na istnienie ekonomicznego uzasadnienia dla stosowania ceny, która odbiega od ceny rynkowej, można wskazać przykładowo sytuację, gdy odstępstwo od ceny rynkowej wynikało z akcji promocyjnej, w tym również takiej, która potwierdzona byłą publiczną ofertą (strony www, portale branżowe) lub programem lojalnościowym.”

Przykład B: Zaskakująca branża

Kontrahent oferuje – bez ekonomicznego uzasadnienia – towary, które należą do innej branży niż ta, w której ten podmiot działa i których dotychczas podatnik od niego nie kupował.

Cytat z Metodyki:

„Przykładowe okoliczności, które uzasadniają ekonomicznie oferowanie towarów przez kontrahenta z innej branży niż dotychczasowa, są następujące:

- dostawa wynika z żądania klienta kompleksowego wykonania tej czynności (dostawca obok towarów, które wynikają z profilu jego działalności, oferuje towary spoza tego profilu, ale nie wynika to z jego oferty a zapytania nabywcy);
- dostawca miał w ofercie takie towary, ale nie oferował ich wcześniej danemu podatnikowi lub podatnik nie żądał takich towarów od tego dostawcy;
- rozszerzenie działalności o nowy zakres towarów przez dostawcę podatnika jest potwierdzone publiczną ofertą dostawy takich towarów, referencjami producenta/dostawcy lub informacją na stronie www podmiotu, lub w portalach branżowych, odpowiednim wpisem w PKD lub jego aktualizacją;
- nowe towary są z zakresu obrotu koncesjonowanego i podmiot uzyskał stosowne koncesje lub zezwolenia.”

Część III:

Jak zachować należyta staranność?

Trzy drogi dowodzenia staranności

Aby zwiększyć szanse bycia uznanym za „starannego”, nabywca towarów powinien:

Podjąć **przykładowe działania**, które są wskazane w Metodycie, lub

Podjąć **przykładowe działania** + dokonać płatności za pośrednictwem mechanizmu **podzielonej płatności, czyli split payment** (najszybsza ochrona), lub

Wykazywać, że dochował należytej staranności przy zawieraniu transakcji w **dowolny sposób**, nawet jeśli zaistnieją opisane w Metodycie przesłanki wystąpienia ryzyka udziału w oszustwie podatkowym.

Split payment zwiększa ochronę

Gdy nabywca towarów nadal ma wątpliwości, czy jego kontrahent jest uczciwy, może zastosować inne rozwiązanie – mechanizm podzielonej płatności (split payment).

Cytat z Metodyki:

„Jeżeli płatność na rzecz dostawcy towaru zostanie zrealizowana przy wykorzystaniu mechanizmu podzielonej płatności, wówczas należy uznać, że podatnik dochował należytej staranności, jeżeli pozytywnie zweryfikował przesłanki formalne i nie zachodzą inne okoliczności, które w sposób jednoznaczny mogłyby wskazywać na brak dochowania należytej staranności.“

Split payment wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2018 r.

Polityka należytej staranności

Podatnik w celu udokumentowania należytej staranności powinien rozstrzygnąć:

1. Kto i w jakich okolicznościach dokonuje weryfikacji formalnej **kontrahentów**?
2. Kto i w jakich okolicznościach dokonuje weryfikacji dokonywanych **transakcji**?
3. Jakie kroki podjąć w przypadku podejrzenia, że kontrahent jest oszustem lub transakcja ma charakter oszukańczy?
4. W jaki sposób kompletowana jest i archiwizowana **dokumentacja** na potrzeby wykazania należytej staranności?

Komentarz

Metodyka to za mało, potrzeba działań

Metodyka to krok w dobrym kierunku. Dzięki niej podatnicy mogą liczyć na ujednoczenie praktyki organów podatkowych. Będą również mogli wdrożyć wewnętrzne procedury, aby zabezpieczyć się przed działaniem oszustów. Miejmy nadzieję, że MF zdecyduje się na kolejne kroki, uszczegółowi dokument i nada mu formę objaśnień podatkowych.

Arkadiusz Łagowski

Menedżer

Zespół doradztwa podatkowego

Grant Thornton

Chcesz wiedzieć więcej?

Chcesz przygotować politykę zmniejszającą ryzyko wkręcenia w karuzelę VAT?

Jak możemy pomóc?

Oferujemy kompleksowe wsparcie w zakresie wdrożenia polityki należytej staranności:

1. Analiza, czy stosowana weryfikacja kontrahentów i transakcji może zostać uznana za dochowanie należytej staranności.
2. Identyfikacja ryzyka uwikłania w oszukańczą transakcję.
3. Ocena ryzyka zakwestionowania przez organ podatkowy VAT naliczonego.
4. Propozycja zmian w stosowanej weryfikacji kontrahentów i transakcji.
5. Opracowanie kompleksowej procedury weryfikacji kontrahentów i transakcji, oraz jej dokumentowania.

Skontaktuj się z naszym ekspertem:

Arkadiusz Lagowski

Menedżer

Zespół Doradztwa Podatkowego

Grant Thornton

T +48 22 205 4931

M +48 609 452 377

E Arkadiusz.Lagowski@pl.gt.com

www.GrantThornton.pl

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają jedynie charakter ogólny i poglądowy. Nie stwarzają one stosunku handlowego ani stosunku świadczenia usług doradztwa podatkowego, prawnego, rachunkowego lub innego profesjonalnego doradztwa. Przed podjęciem jakichkolwiek działań należy skontaktować się z profesjonalnym doradcą w celu uzyskania porady dostosowanej do indywidualnych potrzeb. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. dołożyło wszelkich starań, aby informacje znajdujące się w niniejszym dokumencie były kompletne, prawdziwe i bazowały na wiarygodnych źródłach. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi jednak odpowiedzialności za ewentualne błędy lub braki w nich oraz błędy wynikające z ich nieaktualności. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi także odpowiedzialności za skutki działań będące rezultatem użycia tych informacji.